

Przez ostatnie 250 lat, czyli od czasów powstania naukowej ekonomii, związanej z publikacjami Adama Smitha, trwają nieustanne próby odpowiedzi na pytanie o przyczyny wzrostu zamożności narodów. Problematyka, której dotyczy ta praca to zależności między rozwiązaniami instytucjonalnymi i leżącymi u ich podstaw ideami a polityką ekonomiczną i wynikami gospodarczymi. Powodem wyboru Indonezji jako przedmiotu badań jest fakt, że historyczne i współczesne uwarunkowania decydujące o wzroście gospodarczym Chin są dość dobrze opisane w literaturze fachowej, natomiast ewolucja systemu gospodarczego Indonezji i wejście tego kraju na drogę szybkiego rozwoju jest stosunkowo mało znana (w szczególności w Polsce). Indonezja jest jednym z najludniejszych krajów świata, w ostatnich latach bardzo dynamicznie się rozwijającym i odgrywającym ważną rolę wśród krajów ASEAN.

Przedmiotem badań jest zmieniający się system gospodarczy Indonezji. W pracy zostały zastosowane metody analizy instytucjonalnej, wykorzystującej perspektywę historii gospodarczej. Podejście instytucjonalne odwołuje się przede wszystkim do prac Douglasa C. Northa. Praca składa się z 7 rozdziałów, w ramach których omawiana jest specyfika badań nad krajami postkolonialnymi (rozdział 1), liberalizm i interwencjonizm w systemach gospodarczych (rozdział 2), warsztat instytucjonalny pod kątem badania systemów gospodarczych (rozdział 3). W następnych trzech rozdziałach pracy opisane zostają instytucje, ich sposób funkcjonowania w Indonezji oraz ich skutki w sferze realnej w trzech systemach gospodarczych (systemie gospodarki kolonialnej; systemie gospodarki sterowanej (zwanej Starym Porządkiem, 1945-1966; oraz systemie gospodarki z elementami rynku (zwanej Nowym Porządkiem, 1966-1998). Praca kończy się wnioskami (rozdział 7).

Główną hipotezą badawczą jest znacząca rola instytucji w uwalnianiu wzrostu gospodarczego. Zdaniem autora powodzenie przyjętej polityki gospodarczej jest uzależnione od czynników instytucjonalnych (jakości instytucji). To one i układające się historycznie ścieżki zależności (*path dependence*) przesądzają o sposobie ewolucji całego systemu gospodarczego. Ponieważ instytucje są niezwykle trwałe, w szczególności instytucje nieformalne, ich wpływ na powstawanie wzrostu gospodarczego jest kluczowy. Praca weryfikuje hipotezę, iż do wyzwolenia wzrostu gospodarczego wystarczą zdrowe instytucje „pierwszego rzędu”, a więc:

- a) instytucje gwarantujące egzekwowanie umów i ochronę praw własności oraz instytucje stabilizujące gospodarkę (czyli zrównoważony budżet, niska inflacja).
- b) instytucje umożliwiające jednostkom zawieranie transakcji na rynku (wymianę towarów i usług na rynku). W pracy podejmują się próby opisanie i zmierzenia efektywności instytucji umożliwiających transakcje na rynku (rynek dostępu do kredytu, bodźce wymiany towarów, infrastruktura).
- c) instytucje edukacyjne (instytucje umożliwiające dostęp do wykształcenia i możliwości rozwoju edukacyjnego dla zdecydowanej większości obywateli).

Metodą na przetestowanie hipotezy w tej jej części, która dotyczy funkcjonowania instytucji umożliwiających wymianę jest opracowanie sposobu pomiaru sprawności instytucji na przykładzie rynku rolnego. Ponieważ Indonezja przez większość swojego istnienia była krajem rolniczym, a jednym z najistotniejszych dóbr konsumpcyjnych był (i jest do tej pory) ryż, wydajność rynku ryżu może być wyznacznikiem skuteczności struktury instytucjonalnej tych instytucji, które umożliwiają zawieranie transakcji rynkowych, jak i całego systemu. Zmierzenie zmian jest możliwe poprzez obserwację sezonowych wahań cen ryżu, które świadczą o wysokości stopy procentowej, która jak zauważa Douglas North jest ważnym wskaźnikiem wydajności instytucji. Dostępne są dane o sezonowych wahaniami cen ryżu dla długich szeregów czasowych (od 1824 roku), co umożliwiło dokonanie obserwacji w bardzo długich okresach. Również dane o skolaryzacji sięgają lat 1870, co umożliwia weryfikację hipotezy w jej części dotyczącej edukacji.

Konkluzje wysunięte przez autora z opisanej w pracy ewolucji systemu gospodarczego Indonezji w ciągu kilku minionych wieków dowodzą, iż właściwe instytucje tworzą pozytywne bodźce dla jednostek, co znajduje odzwierciedlenie we wzroście gospodarczym i poprawie poziomu życia. Brak takich instytucji powoduje natomiast długotrwałe zahamowanie rozwoju.